

FNP Noardeast-Fryslân

FNP verkiezingsprogramma 2019 – 2022

#Dúdlík

websiteside: <http://noardeastfryslân.fnp.frl>

twitter: @fnp_noardeast

facebook: <http://www.facebook.com/fnpnoardeast>

FNP Verkiezingsprogramma 2019-2022

Voor de gemeente Noardeast Fryslân

Met ingang van 1 januari 2019 is de gemeente Noardeast-Fryslân een feit. De nieuwe gemeente is ontstaan uit de gemeentes Dongeradeel, Kollumerland ca. en Ferwerderadiel. De nieuwe gemeente is een uniek stukje Fryslân/Nederland, waar wij trots op zijn en voor willen staan.

Naast de stad Dokkum bestaat de nieuwe plattelandsgemeente uit zo'n 52 dorpskernen en vele buurtschappen. Deze schaalvergroting gaat van invloed zijn op de wijze waarop deze nieuwe gemeente bestuurd moet worden. Dit zal de nodige aandacht vragen van de bestuurders en de politieke partijen.

Wat voor de FNP niet verandert, is dat wij ons in zullen blijven zetten voor de materiële, sociale en culturele belangen van alle inwoners van onze nieuwe gemeente.

Kernwaarden FNP

De kernwaarden van de FNP zijn de uitgangspunten voor het verkiezingsprogramma 2019-2022. Deze waarden geven richting aan het dagelijks politiek handelen van de FNP in de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân. Deze kernwaarden vormen het anker en het kompas van de FNP.

- **Democratie:** De FNP vindt dat de macht over de overheid van het volk is. Het openbaar bestuur moet de mensen zoveel mogelijk betrekken bij het openbare bestuur.
- **Federalisme:** De FNP is voor een staatsinrichting waarbij de mensen en de lokale gemeenschappen de bevoegdheden en middelen hebben om hun eigen leefruimte zoveel mogelijk zelf vorm te geven. De FNP vindt dat meer bevoegdheden naar de provincies moeten en is voor een sterker provinciaal bestuur en daardoor in sterker Fryslân.
- **Internationalisme:** De FNP zoekt naar wat mensen met elkaar verbindt en ziet de wereld als een federatie van gemeenschappen. Mensenrechten en respect voor andere culturen en levensovertuigingen staan daarbij centraal.
- **Taal en Cultuur:** Taal en cultuur dragen sterk bij aan de identiteit en daarmee het welzijn van mensen. De FNP wil de Fryske identiteit versterken en zet zich daarom in voor de Fryske taal en cultuur. De FNP zet zich in voor een Fryslân, waar ook andere talen en culturen gerespecteerd, gepraktiseerd en gewaardeerd worden, net als het Stadsfrysk en andere lokale dialecten.
- **Ondernemerschap:** De FNP wil eigen initiatief, creativiteit, verantwoordelijkheid en ondernemerschap ruimte geven, mensen en gemeenschappen moeten in staat zijn om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.
- **Solidariteit.** De FNP is een partij van gemeenschappen. Om solidariteit te kunnen behouden moet begrip en respect tussen arme en rijk, jong en oud, gezond en ziek behouden en versterkt worden. Niemand moet aan de zijlijn komen te staan.

- **Duurzaamheid:** De FNP wil een duurzame wereld achterlaten aan onze kinderen. In plaats van potverteren zoekt de FNP naar economische bestaansvormen die een beter evenwicht garanderen tussen consumeren en conserveren.

In de volgende hoofdstukken wordt uitgewerkt wat deze kernwaarden betekenen voor het FNP verkiezingsprogramma 2019-2022 gemeente Noardeast Fryslân.

1. **Inwoner en bestuur**

Openbaar bestuur

Het bestuur en de politiek zijn er voor de mensen en niet andersom. Iedereen moet zoveel mogelijk mee kunnen praten over belangrijke onderwerpen, die in de gemeente spelen. De bevolking moet in alle openheid meegenomen worden bij nieuwe ontwikkelingen door bijvoorbeeld inspraakavonden en het bezoeken van gemeenschappen om daar de informatie vandaan te halen.

De FNP wil naar de burger luisteren en zet de deur voor eenieder open. Dat betekent dat fractievergaderingen openbaar waren, zijn en zullen blijven, ze staan open voor alle inwoners.

De burger is niet alleen de klant, die gebruik maakt van de diensten van de gemeente, maar ook de kiezer van zijn eigen bestuur en daarmee verantwoordelijk voor dit bestuur. Wij dagen de inwoners uit om met nieuwe initiatieven te komen en mee aan de slag te gaan.

Doordat de gemeente groter wordt, ontstaat het gevaar dat de afstand tussen burger en bestuur ook groter wordt. De FNP vindt dat het bestuur van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân dicht bij de burger moet staan.

Het is daarom belangrijk om te werken aan een nieuw dorpen- en wijkbeleid. Het uitgangspunt van dit beleid moet zijn, dat

- zoveel mogelijk uitgegaan wordt van de eigen kracht van dorpen en wijken,
- dorpsbelangen en wijkraden het eerste aanspreekpunt zijn als vertegenwoordiger van de lokale gemeenschap. Zij hebben een coördinerende rol in het dorp of de wijk als het gaat over leefbaarheid,
- een dorps- of wijkfonds daarbij noodzakelijk zijn om met nieuwe initiatieven aan de slag te gaan,
- elke dorp een ontmoetingsplek moet blijven houden,
- dorpscoördinatoren (ambtenaren) voor korte lijnen zorgen tussen dorp en gemeente.

De FNP wil jongeren een eigen inbreng geven binnen de gemeentepolitiek. Dit kan door bijvoorbeeld een jongerenadviesraad of jongerenparlement.

Financiën en bedrijfsvoering

De FNP is voor een verstandig en gezond financieel beleid. De OZB kan alleen maar verhoogd worden als de gemeente de noodzaak daarvoor aantoot en de burger het weer terug ziet. De woonlasten moeten evenredig verdeeld worden en de gemeentelijke lasten mogen niet boven het gemiddelde in de provincie Fryslân uitstijgen. Voor grote projecten zal altijd een kosten/baten analyse gemaakt moeten worden. De gemeente moet met terughoudendheid en een kritische blik externe 'experts' inhuren.

Een sluitende meerjarenbegroting is belangrijk en hieraan worden geen concessies gedaan, maar daarbij moet wel ruimte zijn voor nieuw beleid. Een reële reserve is noodzakelijk om risico's af te kunnen dekken. Het ambtelijk apparaat is toegerust op haar taken, maar niet groter als noodzakelijk. Een goed opleidingsbudget is noodzakelijk om kennis zoveel mogelijk in eigen huis te hebben. De eerste jaren zal geïnvesteerd moeten worden om de culturen tussen de verschillende organisaties dichter bij elkaar te krijgen.

Speerpunten:

1. De gemeente moet op alle prestatievelden van www.waarstaatjegemeente.nl bovengemiddeld presteren.
2. Communicatie moet bij de start van een project of proces duidelijk zijn.
3. Bij ingrijpende zaken zal er altijd met de bevolking via in goed communicatieproces gecommuniceerd moeten worden.
4. Regionale regels en voorschriften opnieuw tegen het licht houden.
5. Meer mogelijkheden voor initiatieven vanuit de gemeenschap zoals Holwert aan Zee, Kollum Watersportdorp en Hallum Terp en Wierde.
6. Geen nieuwe gemeenschappelijke regelingen met buurgemeenten.
7. Dantumdeel als klant goed faciliteren, maar Noardeast-Fryslân bepaalt het beleid.
8. De gemeentelijke inkomsten en uitgaven moeten inzichtelijk en controleerbaar zijn.
9. De gemeente moet zorgvuldig en kritisch kijken naar de inhuur van externe zaakkundigen
10. De woonlasten moeten gelijkwaardig verdeeld worden, de gemeentelijke lasten mogen niet boven het Provinciaal gemiddelde uitstijgen.
11. Decentralisatie wordt bekostigd door de Rijksbijdrage
12. Aanhouderschap is geen kerntaak voor de gemeente
13. In 2021 is de geplande bezuiniging op het ambtelijk apparaat uitgevoerd.
14. Ambtenaren van de gemeente Noardeast-Fryslân worden gehuisvest binnen de grenzen van Noardeast-Fryslân.

2. **Gemeenschap**

Taal, cultuur en sport

Taal

Het Frysk is de meest gesproken taal in Noardeast-Fryslân. Een gelijkwaardige positie van het Frysk met het Nederlands is een voorwaarde om een volwaardige Fryske cultuur vorm te kunnen geven.

De FNP vindt dat de gemeente een voorbeeldfunctie heeft in het actief gebruiken van de Fryske taal. Dit zal duidelijk naar voren moeten komen in het werven en selecteren van personeel. Kwaliteit van personeel staat voorop, maar een positieve houding ten aanzien van de Fryske taal en bereid zijn om de taal te leren is belangrijk. Contactambtenaren gebruiken de Fryske taal (schrijven en praten).

De FNP wil nieuwe inwoners welkom heten met onder andere informatie over meertaligheid.

Cultuurhistorie

De cultuurhistorie van Noardeast-Fryslân is terug te vinden in musea, monumenten, kerken en tal van gebouwen en waardevolle landschapsobjecten. De beschermde stads- en dorpsaangezichten zijn als geheel een monument. Door gemeentelijk monumentenbeleid wil de FNP dit vastleggen en bewaren.

De FNP steunt de bescherming van archeologische, cultuurhistorische en andere waardevolle landschapselementen. De FNP is ook voor het behouden van beeldbepalende woonhuizen, boerderijen en kerken. Een nieuwe bestemming moet in de omgeving passen.

Cultuur

Korpsen, toneel en andere cultuurvormen zijn rijk vertegenwoordigd in Noardeast-Fryslân. Daarom moeten wij inzetten op het behouden en versterken hiervan. Cultuur zal in de toekomst in een krimpende regio van grote waarde zijn voor de leefbaarheid. Daarom moet geïnvesteerd worden in de culturele infrastructuur van deze regio.

Sport

De FNP wil meer aandacht geven aan sporten in de openbare ruimte. Sport is belangrijk voor jong en oud. Daarnaast heeft sport een verbindende factor binnen een gemeenschap en is goed voor de volksgezondheid. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om mee te kunnen sporten. Daarom moet geïnvesteerd worden in de recreatieve sporten. De buurtsportcoach heeft hier een belangrijke rol in.

In de sport-cultuurnota moet worden vastgelegd wat wij de komende jaren op dit gebied willen bereiken. De FNP wil dat Fryske sporten zoals kaatsen, fierljeppen, skûtsjesilen en Frysk dammen een plek krijgen in die sport-cultuurnota en steun van de gemeente.

Speerpunten:

Uitgangspunt is de gelijkwaardigheid van de tweetaligheid van de nieuwe gemeente met ruim aandacht voor de streektaalen zoals het Pompsters, Het Burumers enz.

1. De gemeente gaat door met tweetalige publicaties
2. De gemeente neemt tweetaligheid op in de subsidievoorwaarden naar derden toe.
3. De gemeente geeft zelf het voorbeeld van gelijkwaardigheid tweetaligheid.
4. In 2022 is de helft van alle basisscholen drietalig en alle peuterspeelplaatsen/voorscholen tweetalig gecertificeerd.
5. Mediatheken moeten uitgerust zijn op het gebied van tweetaligheid met ruim aandacht voor de streektaalen in het gebied.
6. De culturele infrastructuur moet minimaal behouden blijven.
7. Theater Sense moet als voorziening in de regiostad behouden blijven.
8. Er moet een nieuwe cultuurnota verschijnen met daarin opgenomen:
  - Cultuurfonds voor bijzondere projecten en activiteiten
  - Cultureel erfgoed op het gebied van kerken en bezinning
  - Meer cultuuraanbod voor kinderen en jongeren met speciale aandacht voor het Fries.
  - Steun voor producties die door eigen bevolking uitgevoerd wordt.
9. Behoud muziekschool.
10. Ruime steun voor musea
11. De komende jaren zal de legacy van KH2018 verder uitgebouwd worden
12. Opstellen van gemeentelijk monumentenbeleid met aandacht voor de beschermde stads- en dorpsgezichten en de historische waarde van ons erfgoed.
13. Goede sportvoorzieningen en faciliteren op het gebied van beweging, b.v. sport als een algemene voorziening hanteren met steun van de overheid. Iedereen moet in aanmerking komen met sport. Elk kind heeft recht op een zwemdiploma A, gemeente moet dat faciliteren.
14. Spreiding van voorzieningen door de hele gemeente, bv. Zwembaden Hallum, Kollum en Dokkum faciliteren.
15. Buurtsportcoaches inzetten voor de ouderen.
16. Friese sporten opnemen in de sportnota

3. **Zorg en Welzijn**

Sociaal beleid, volksgezondheid en onderwijs

Sociaal beleid

De FNP is een Fryske, maar ook sociale partij. Er voor elkaar zijn en de gemeenschap zijn erg belangrijk daarin. Tegelijk wil de FNP iedereen aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid en inzet. Actief en volwaardig deelnemen aan het sociale en maatschappelijke leven moet mogelijk zijn.

Het is belangrijk dat iedereen met een uitkering zich naar vermogen inzet als vrijwilliger bij projecten van de gemeenschap. De FNP vindt dat gekeken moeten worden naar kansen, mogelijkheden en oplossingen in plaats van naar beperkingen.

De FNP vindt aandacht voor de thema's laaggeletterdheid en schuldenproblematiek erg belangrijk. Deze twee thema's zijn met elkaar verbonden en vormen een groot maatschappelijk probleem, ook in onze gemeente.

Vluchtelingen die op grond van de Nederlandse wet een plek toegewezen krijgen in onze gemeente willen wij gastvrij onthalen en zoveel mogelijk opnemen in de gemeenschap. Taallessen hebben daarbij prioriteit en vereisen een goede gemeentelijke begeleiding.

Volksgezondheid

De gezond van de inwoners van Noardeast-Fryslân is belangrijk. In het kader van 'de gezonde school' is de FNP voorstander om kinderen op basisscholen fruit te geven. Het voortgezet onderwijs moet uitgedaagd worden om gezonde streekproducten in de kantine aan te bieden.

De FNP vindt dat de alcohol en drugsproblematiek in Noardeast-Fryslân hard moet worden aangepakt.

Ouderen en mensen met een beperking moeten zo lang mogelijk in hun eigen huis kunnen blijven wonen. Het stimuleren van mantelzorgers heeft voor de FNP dan ook prioriteit.

Het is erg belangrijk dat ouderen met de juiste zorg in de dorpen kunnen blijven wonen. De FNP wil in elk dorp of cluster van dorpen een model 'Nije Spiker' dichtbij de mensen hebben. Ook de wijkteams moeten hierin dicht bij de inwoners komen. Noardeast-Fryslân moet een dokterspost hebben die 24/7 open is. De voorzieningen van de Sionsberg bieden hierin goede mogelijkheden om te benutten. De FNP is van mening dat eenvoudige medische ongemakken in de regio behandeld moeten kunnen worden en niet naar Leeuwarden of Drachten moet worden gereisd. Ambulanceposten moeten voldoende dekking hebben in Noardeast-Fryslân.

Onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen. Naast de wettelijke eisen wil de FNP inzetten op tweetaligheid (Frysk en Nederlands) bij de kinderopvang en de peuterspeelzalen.

Mocht sluiting dreigen voor basisscholen door een terugloop van leerlingen, dan zal ingezet moeten op samenwerkingscholen om spreiding en kwaliteit te kunnen behouden. De FNP heeft specifieke aandacht voor de bereikbaar- en beschikbaarheid van openbaar basisonderwijs in de gemeente.

Het basis- en middelbaar onderwijs geeft kinderen volop mogelijkheden om talenten te ontwikkelen. Meertaligheid, (Frysk, Nederlands en Engels) maken daar deel vanuit. Duurzame huisvesting is daarbij een basiseis.

De FNP vindt goed voorgezet onderwijs in onze gemeente erg belangrijk. Alle soorten voortgezet onderwijs moeten zoveel mogelijk in onze gemeente beschikbaar en bereikbaar zijn. Bedrijfsleven en gemeente werken samen om de jeugd een goede opleiding te geven en voor een baan in de regio te zorgen. Voor een goede bereikbaarheid van scholen zijn veilige fietsroutes van groot belang. Daarnaast zorgt de gemeente voor goede accommodatie voor bewegingsonderwijs.

De FNP vindt dat algemene muzikale vorming onderdeel is van het basisonderwijs. Daarnaast verzorgt de muziekschool muzieklessen voor jong en oud. De gemeente moet een degelijk financieel beleid ontwikkelen om de muziekschool een gezonde toekomst te bieden.

3.

Speerpunten:

1. Het ruimhartige sociaal beleid van onze gemeente wordt voortgezet met meer inzet op eigen verantwoordelijkheid.
2. De gemeente zorgt voor blijvende goede voorlichting over de criteria voor het toekennen van zorg, bijstand enz.
3. De indicatiestelling voor zorg en diensten is objectief, onafhankelijk en integraal.
4. Voor alle vragen op het gebied van de WMO en Jeugdheup is er een loket
5. Bij de prijs-kwaliteit verhouding van de activiteiten van de WMO en Jeugdzorg ligt de klemtoon op de kwaliteit.
6. Mensen met een uitkering moeten zich, naar vermogen, als vrijwilliger inzetten voor de eigen woonomgeving., daarbij zijn ze vrijgesteld van de sollicitatieplicht.
7. In dorpen en stad moeten ontmoetingscentra blijven/komen met gebruik van bestaande voorzieningen.
8. Dorpshuizen vrij van OZB
9. Een subsidiefonds voor lokale activiteiten
10. Gebiedsteams moeten werken van uit het gebied en elk dorp/wijk een eigen dorps/wijk 'omtinker'.
11. De zorg als werkgever is onmisbaar in Noardeast-Fryslân.
12. Goede zorg, dichtbij en bereikbaar
13. Sionsberg moet weer een 24/7 EHBO-post krijgen
14. Verpleegtehuizen/verzorgingstehuizen behouden en nieuwe zorgvormen met een wijkzuster.
15. Kijken naar kansen, mogelijkheden en oplossingen in plaats van beperkingen opleggen
16. Stimuleren van samenwerking tussen scholen, zowel binnen als buiten de gemeente en ook over de grenzen van levensbeschouwing heen.
17. Binnen een regionale aanpak is bovengemeentelijke inzet van geldmiddelen mogelijk
18. Regionaal maatwerk dat ruimte geeft voor specifieke afwegingen en recht doet aan de lokale omstandigheden en wensen van ouders.
19. Achterstandsgelden ook inzetten voor de bovenbouw van het basisonderwijs als dat nodig is.
20. Streven naar brede kindcentra met dag arrangementen, ruimere openingstijden, waar onderwijs, kinderopvang naast sport, cultuur ,jeugdzorg en welzijn belangrijke partners zijn.

21. Uitgangspunt bij voor en vroegschoolse educatie is de doorgaande lijn voor alle kinderen van 0-12 jaar. Voorschoolse voorzieningen sluiten naadloos aan op de basisschool.
22. Het onderwijs faciliteren bij het meertalig onderwijs en daarbij ruim aandacht voor de streektalen van de gemeente Noardeast-Fryslân
23. Uitbreiding van het jongerenfonds
24. Jongeren een stem geven bij besluitvorming bij zaken die hen aangaan
25. Kinderburgemeester voor de nieuwe gemeente
26. Meer ontspanning voor de jeugd in de openbare ruimte

4. **Werkgelegenheid, bedrijven en recreatie**

Economische zaken

Door de Centrale As en de geplande aanpassing van 'de Skieding' is de verbinding met Noardeast-Fryslân sterk verbeterd. Nu is de gemeente aan zet om de economische ontwikkeling daarmee te stimuleren. Het MKB, de Landbouw en het toerisme zijn belangrijk voor de werkgelegenheid. Noardeast-Fryslân kan zich beter profileren als aantrekkelijke MKB-gemeente. De verbinding moet worden gezocht tussen de gemeente, het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen om de werkgelegenheid te bevorderen. De bedrijfs-contactambtenaar heeft veel kennis over de wensen en problemen van het bedrijfsleven en vormt hierin een belangrijke schakel.

In het aanbestedingsbeleid van de gemeente wordt in eerste instantie gekeken naar de eigen bedrijven in onze gemeente en de regio. De gemeente zorgt voor voldoende ruimte en goed onderhouden bedrijfsterreinen en faciliteert waar mogelijk bestaande bedrijven om zicht verder te ontwikkelen.

De aanleg van glasvezel, maar ook draadloos internet is essentieel voor een sterke innoverende economie. Hier moeten we naar blijven streven en blijven verbeteren.

MKB

Ruimte voor het MKB om zich te ontwikkelen leidt tot meer banen en werkgelegenheid. De weg naar duurzaamheid is ingezet. Dit geeft een uitdaging, maar ook volop kansen en mogelijkheden, zoals het gasvrij maken van woningen en bedrijven en de omschakeling naar groene energie.

MKB-ondernemers in de detailhandel mogen zelf bepalen of zij op zondag open zijn of niet.

Landbouw en veeteelt

Een gezonde landbouw is van levensbelang voor alle mensen. Het is een belangrijke bedrijfstak in onze gemeente. Schaalvergroting is amper nog tegen te houden, maar heeft wel grote gevolgen voor het landschap en milieu. Inpassing van grotere bedrijven in het landschap vraagt om maatwerk (nije pleats procedure) en er zullen eisen gesteld moeten worden aan de gebouwen en beplanting.

De FNP streeft naar meer harmonie tussen landbouw, natuur en landschap. De FNP is voor meer natuur-inclusieve landbouw en biodiversiteit. Alternatieve milieuvriendelijke vormen van landbouw moet gestimuleerd worden, zoals boeren die volledig overgaan op biologische landbouw en eigen streekproducten. De FNP is tegen nieuwe bio-industrieën in de gemeente.

Voor de instandhouding van de populatie weidevogels zijn boeren een belangrijke speler, door bijvoorbeeld biodiversiteit te vergroten. De buitendijkse zomerpolders moeten geschikt zijn en blijven voor bedreigde weidevogels. Samenwerking met de vogelwacht en andere instanties is op dit gebied belangrijk.

Toerisme en recreatie

Toerisme trekt veel mensen naar Noardeast-Fryslân, het stimuleert de economie en levert werkgelegenheid op. Recreatieondernemers zijn verantwoordelijk voor het toeristische product. Om Noardeast-Fryslân beter op de toeristische kaart te krijgen moet extra inspanning gedaan worden. Noardeast-Fryslân moet een sterker recreatiemerken worden. De marketing van "ontdek NE-Fryslân" moet gestimuleerd worden.

De FNP steunt het project Holwerd aan Zee en het Súd-Ie project, maar het is ook belangrijk dat andere bijzondere objecten en natuurgebieden onder de aandacht gebracht worden van een breder publiek. Zo vindt de FNP dat Noardeast-Fryslân zeer geschikt is voor duurzame toerisme en ecotoerisme (kleinschalig toerisme in de natuur) en wil dit bevorderen. De FNP vindt ook dat de vaargeul naar Ameland verbeterd moeten worden, dit zal ook het dagtoerisme in onze gemeente bevorderen.

Duurzaamheid en klimaat

Noardeast-Fryslân moet zijn ambitie tonen voor een gezond en schoon milieu. Wij willen net als andere ambitieuze gemeentes in 2040 energieneutraal zijn. Om dit te bereiken wil de FNP een energie-coördinator aanstellen, die inwoners en bedrijven voorlicht en stimuleert om dit doel te bereiken.

De gemeente kan inzetten om het isoleren van woningen te bevorderen, zo nodig door het verstrekken van subsidie. Ook moet de gemeente hierin het goede voorbeeld geven door het plaatsen van zonnepanelen op scholen en andere overheidsgebouwen. De gemeente moet ook de plaatsing van zonnepanelen op daken van bijvoorbeeld stallen en bedrijfsgebouwen stimuleren. Ook een energiezuinige straatverlichting, welke goed is voor mens en dier, behoort tot de mogelijkheden.

Circulaire economie

Daarnaast wil de FNP de circulaire economie stimuleren door samen met andere partijen actief aan de slag te gaan. De gemeente moet hier zelf weer het goede voorbeeld geven, door de circulaire economie in haar bedrijfsvoering mee te nemen. Ook stimuleren wij dat dit een onderdeel is en blijft van de streek- en samenwerkingsagenda met andere gemeentes en het MKB. De FNP wil de energieconsumptie verminderen door goede voorlichting en passende maatregelen.

Ten aanzien van windenergie op de vaste wal conformeren wij ons aan het provinciale FNP-beleid.

De FNP is tegen gaswinning, maar vindt als er geen ontkomen meer aan is dat er vooraf goede afspraken gemaakt moeten worden. Er moet een waarborgfonds komen voor mensen die schade hierdoor oplopen.

Opslag van nucleair afval en CO2 in de grond is voor de FNP geen optie.

Door de klimaatverandering zullen wij ons moeten voorbereiden op hevige regenbuien in korte tijd. Het bergen van dit water moet een hoge prioriteit hebben, verstening in dorpen en wijken moet tegen gegaan worden. Meer groen zorgt voor een betere waterberging en doorvoer.

Speerpunten:

1. steun voor ondernemers
2. herstructurering van bestaande bedrijvenlocaties (Prinslocatie)
3. goede ontsluiting bedrijventerrein Kollum
4. aanleg digitaal netwerk ook in de buitengebieden
5. broedplaatsen voor nieuwe bedrijvigheid
6. stimuleren afstemming onderwijs-ondernemers door zelf het goed voorbeeld te geven (Gouden Driehoek, KEI)
7. bedrijventerrein inrichten als een energieterrein door het aanleggen van een zonnepark.
8. Krimp benutten als ontwikkeling
9. Sturing op versterking kernwinkelgebied Dokkum en Kollum
10. Zondagsopening op vrijwillige basis
11. Planologisch mogelijk maken van verkoop lokaal geproduceerde producten
12. Stimuleren lokale producten met een kwaliteitslogo (makke yn Noardeast-Fryslân)
13. Zorgvuldig omgaan met genetisch gemanipuleerde gewassen
14. Het Nije Pleats model is uitgangspunt bij grootschalige ver/nieuwbouw
15. Lichthinder van stallen en reclame zal beperkt moeten worden
16. Aandacht voor de landschappelijke waarden zoals de bomensingels en de verscheidenheid aan landschappen in Noardeast-Fryslân.
17. Geld vrijmaken voor het uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme, specifiek voor het Werelderfgoed gebied de Wadden
18. Verder vormgeven Kollum watersportdorp
19. Toeristische promotie van onze gemeente gezamenlijk met omliggende gemeenten en provincie
20. De uitvoering van Wetterfront/Súd Ie afmaken
21. Harddraverspark ontwikkelen als een nieuw toeristisch verblijfsgebied
22. Holwerd aan Zee verder ontwikkelen

23. Buitendijks fietspad realiseren
24. Bij alle beleidsterreinen hoort een duurzaamheidparagraaf
25. Een Energienota opstellen met aandacht voor schone alternatieve energiebronnen.
26. Slimme verlichting inzetten bij vervanging van openbare verlichting zodat de kwaliteit van het duister gebied behouden blijft.
27. Geen nieuwe windturbines in het open landschap
28. Geen opslag van radioactief afval in de zoutkoepels
29. Zolang de gevolgen niet duidelijk zijn geen opslag van CO2 in de grond
30. Geen gewroet in onze grond door schaliegaswinning
31. Het gebruiken van milieuvriendelijke brandstof door de gemeente heeft de voorkeur.
32. Plaatsing zonnepanelen vergunningsvrij.

5. **Wonen en omgeving**

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Wonen in Noardeast-Fryslân

De FNP vindt dat iedereen moet kunnen wonen waar hij of zij dat wil, maar we moeten ons wel realiseren dat de geo-sociale omstandigheden in de komende decennia gaat veranderen. Hiervoor hebben de 6 gemeentes in ANNO-verband in 2017 het KAW-rapport 'woningmarktanalyse Noordoost Fryslân' laten opstellen. Dit rapport betreft een analyse van de demografische ontwikkelingen op de woningmarkt in Noardeast-Fryslân. Dit rapport moet voor de komende periode leidend zijn voor de nieuwe gemeente ten aanzien van woningen.

Mobiliteit

De toegenomen mobiliteit van mensen betekent ook dat niet alle voorziening overal meer overeind hoeven te blijven. Economisch is dit ook niet meer houdbaar en heeft ook schaalvergroting hier zijn intrede gedaan. De kwaliteit van voorzieningen worden telkens meer van belang. Inwoners eisen meer dan vroeger. Woonkwaliteit en kwaliteit van voorzieningen zoals onderwijs bepalen zo de leefbaarheid van het platteland.

Huursector

Met de woningstichtingen zijn tot de periode 2023 afspraken gemaakt. Door de terugloop van de bevolking zullen er minder sociale woningen noodzakelijk zijn. De woningstichtingen hebben plannen voor vervangende nieuwbouw in de dorpen. De FNP vindt dat er woningen moeten blijven voor alle inkomensgroepen, dus levensloopbestendige woningen voor senioren en betaalbare woningen voor jongeren. De huurwoningen moeten zoveel als mogelijk over het hele gebied in Noardeast-Fryslân verdeeld worden.

Particuliere sector

Uitbreiding van dorpen aan de buitenkant is met het oog op de terugloop van de bevolking in onze regio geen optie meer. De FNP vindt dat inbreiding – opvullen van vacante kavels – in alle dorpen mogelijk moet zijn, al dan niet in combinatie met vervangende bouw.

Verwaarloosde panden

De FNP vindt dat er degelijk beleid moet komen om verkrotting te voorkomen. Verkrotting zal leiden tot een verwaarloosde uitstraling van dorpen en dat is erg onwenselijk.

Waarborgfonds

De FNP vindt dat er een waarborgfonds moet komen voor huiseigenaar die hun woning niet verkocht krijgen. De gemeente moet hiervoor contact zoeken met de Provincie en andere instanties zoals het waddenfonds.

Bodemdaling

De FNP vindt dat het gemeentebestuur er alles aan moet doen om schade aan bebouwing door bodemdaling te voorkomen. Hiervoor moet het gemeentebestuur goede afspraken maken met derden, die zich bezig houden met de exploitatie van ondergrondse (energie) boringen binnen en buiten de gemeentegrenzen.

Bedrijfswoningen in het buitengebied

De FNP vindt dat er in het buitengebied geen particuliere nieuwbouwwoningen kunnen komen. Hierdoor zullen de dorpskernen leeglopen. Het bouwen van zogenoemde tweede bedrijfswoningen zullen aan strenge eisen gebonden moeten worden.

Speciale woningen

Vanwege de vergrijzing wil de FNP de toekenning van kangoeroewoningen versoepelen; immer het Rijk vindt dat wij langer zelfstandig moeten blijven wonen en een kangoeroewoning is dan een prima optie. Ook 'tiny houses' kunnen hier een goede oplossing bieden.

Speerpunten:

1. Meer verantwoordelijkheid naar de burgers als het gaat om de kwaliteit van de openbare ruimte
2. Met elkaar er voor zorgen dat onze woonomgeving "yn de pronk" komt te staan
3. Nieuwe bedrijvigheid in vrijkomende boerderijen moet passend zijn en mag geen belemmering worden voor bestaande bedrijven
4. Stimulering startersmarkt en zorgwoningen
5. Nieuwe en bestaande voorziening zullen in regionaal verband opnieuw tegen het licht worden gehouden
6. Behoud en uitbreiding huurwoningen in dorpen en stad
7. Een Waarborgfonds instellen
8. Meer ruimte voor de zogenaamde "Kangoeroewoningen"
9. Realiseren Tiny Houses

6. **Openbare ruimte**

Verkeer en vervoer en groenbeheer

Onze wegen, fietspaden en waterwegen moet van voldoende kwaliteit zijn. Wij streven naar de best mogelijke ontsluiting van kernen, zoals de rondweg om Wânswert en de regio Kollum op de Skieding.

Veilige fietspaden hebben prioriteit. Het zware en grote landbouwverkeer in vooral het voorjaar en de zomer is een extra gevaar op de wegen. Een educatief programma voor tractorrijders en schoolkinderen kan helpen om dit veiliger te maken. Landbouwverkeer moet zoveel mogelijk om de dorpen geleid worden. Er moet een fietsplan komen voor de bereikbaarheid en veiligheid van fietsers.

De FNP wil een duurzaam beleidsplan Openbaar Groen. Het bermbeheer moet ecologisch uitgevoerd gaan worden. Bloemen, bijen en vlinders zullen op die manier weer terugkomen in onze leefomgeving. Ook boeren kunnen gestimuleerd worden om de randen van landerijen in te zaaien met bloemenzaad. In samenwerking met natuurorganisaties kan natuur- en milieueducatie aangeboden worden.

Nacht in de nacht

De FNP vindt dat de nacht ook echt nacht moet zijn in Noardeast-Fryslân en is tegen lichtvervuiling. De FNP wil in het beleid van lichthinder een zwaarder punt maken.

Speerpunten

1. Geen knip om de Trekweg naar Kollum en een veilige Trekweg door een vrijliggend fietspad
2. Er moet ruimte gegeven worden aan het fietsverkeer, er zal daarom een fietsplan opgesteld moeten worden inclusief financiële ruimte
3. Bedrijventerrein Kollum langs het Kanaal aansluiten op de Skieding
4. Opstellen van een duurzaam beleidsplan Groen
5. Bermbeheer op ecologische wijze inrichten en beheren
6. Meer ruimte voor de duisternis.

FNP- Noardeast-Fryslân

#Dúdlík